

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrap-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 19. март 2015. године

Предмет бр. 287/09

Небојша ГРУЈИЋ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 19. марта 2015. године, уз присуство следећих чланова:

Марека Новицког, председавајућег
Кристин Чинкин
Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ

Андреја Антонова, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменуте жалбе, уложене сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, обављеног такође и електронским путем, у складу са правилом 13 § 2 свог Пословника, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 3. априла 2009. године и уписана је 30. априла 2009. године.

2. Дана 23. децембра 2009, 24. новембра 2010. и 20. априла 2011. године, Комисија је затражила од жалиоца да достави додатне информације. Од жалиоца није добијен никакав одговор.
3. Дана 12. јануара 2012. године, жалба је прослеђена Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)¹, како би се добиле примедбе УНМИК-а на прихватљивост жалбе. Дана 27. фебруара 2012. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
4. Дана 10. маја 2012. године, Комисија је прогласила жалбу прихватљивом.
5. Дана 15. маја 2012. године, Комисија је проследила своју одлуку СПГС-у и затражила УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе, као и копије истражних списа који се односе на предмет. Дана 6. августа 2013. године, СПГС је доставио УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе, заједно са копијама истражних списа.
6. Дана 4. марта 2015. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се достављање списа у вези са предметом може сматрати коначним. Дана 17. марта 2015, УНМИК је доставио свој одговор.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

7. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова убрзо након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
8. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северно-атлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова.

¹ Списак скраћеница и акронима садржаних у тексту дат је Прилогу.

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како виђено, тако речено“, 1. том (октобар 1998 – јун 1999) и 2. том (14. јун – 31. октобар 1999); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001); Фонд за хуманитарно право, „Отмице и нестанци не-Албанаца на Косову“ (2001); Фонд за хуманитарно право, „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovomemorybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002–2004; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр. 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010); подаци које је издао Високи комесар Уједињених нација за избеглице (доступни на адреси www.unhcr.org) и Међународни комитет црвеног крста (доступни на адреси <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (КФОР), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у ком су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.

9. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу безбедно да се врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.
10. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага вратила се на Косово.
11. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве систематских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.
12. Иако постоји спор око бројки, процењује се да је више од 15.000 лица усмрћено или нестало током и одмах након косовског сукоба (1998-2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се од октобра 2012. године 1766 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).
13. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже

постављање 4718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју Косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.

14. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према Годишњем извештају полиције УНМИК-а за 2000. годину, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
15. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именовање међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, домаћи правосудни систем састојао се од 341 домаћег судије и тужиоца и 24 међународних. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999), констатовао је да систем полиције и правосуђа на Косову у том тренутку „добро функционише“ и да је „одржив“.
16. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), били су одговорни за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава (КПИЖ), којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. Дана 5. новембра 2001. године, УНМИК је потписао Заједнички документ УНМИК-а и СРЈ у коме се, између осталог, понавља обавеза решавања судбине несталих лица из свих заједница и признаје се да је програм ексхумације и идентификације само део активности везаних за нестала лица. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврди где се налазе нестала лица, идентификује њихове посмртне остатке и врати их њиховим породицама. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.

17. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.
18. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали МоР о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у, као и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на активности које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ов ОП и полиција УНМИК-а требало је да буду предати ЕУЛЕКС-у.

В. Околности везане за отмицу и убиство г. Бранислава Грујића

19. Жалилац је син г. Бранислава Грујића.
20. Жалилац наводи да је 18. јуна 1999. године г. Бранислав Грујић отет из свог возила од стране неименованих особа у Пећи, док је покушавао да пронађе свог нећака, г. Милорада Грујића, који је такође био нестао³. Од тада више није виђен жив.
21. Жалилац наводи да је отмица пријављена УНМИК-у, КФОР-у, МКЦК-у и осталим релевантним институцијама.
22. Дана 12. јула 1999. године, МКЦК је отворио захтев за проналажење г. Бранислава Грујића. Такође, његово име се налази на списку несталих особа који је МКЦК проследио полицији УНМИК-а 10. септембра 2001. године, за које су прикупљени анте-мортем подаци. Име г. Бранислава Грујића се налази у бази података коју је саставио УНМИК-ов КНЈСМ⁴. У релевантним пољима ставке у бази података на мрежи коју води МКНЈ⁵, у вези са г. Браниславом Грујићем стоји следеће: „Прикупљено довољно референтних узорака“ и „МКНЈ је доставио информације о овом лицу надлежној институцији 28. фебруара 2005. године. Да бисте добили додатне информације, обратите се седишту ЕУЛЕКС-а на Косову“.

³ Жалилац се није жалио Комисији поводом отмице и нестанка свог рођака, г. Милорада Грујића, али је о томе обавестио полицију УНМИК-а. Полиција УНМИК-а је спровела истрагу у погледу оба нестала лица у оквиру исте истраге, ЈНЈ-ов спис бр. 2002-000655.

⁴ База података КНЈСМ-а није отворена за јавност. Комисија ју је прегледала у вези са овим предметом 10. марта 2015. године.

⁵ База података МКНЈ-а је доступна на адреси: http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (прегледано 10. марта 2015).

23. Дана 1. априла 2005, УНМИК-ов КНЛСМ је вратио посмртне остатке г. Бранислава Грујића члановима његове породице.

В. Истрага

Достављање релевантних списа

24. Дана 6. августа 2013. године, УНМИК је доставио Комисији документа која су се претходно налазила код УНМИК-овог КНЛСМ-а, полиције УНМИК-а и ЕУЛЕКС-а. Дана 17. марта 2015. године, УНМИК је потврдио Комисији да су сви списи у УНМИК-овом поседу достављени.

25. Што се тиче откривања података садржаних у списима, Комисија подсећа да је УНМИК Комисији ставио на располагање истражне списе ради разматрања уз обавезу чувања поверљивости података. У том погледу, Комисија мора појаснити да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања доступне документације, објављује се само ограничен број информација из ње. Стога је у следећим пасусима наведен сажет преглед релевантних истражних корака које су предузели истражни органи.

КНЛСМ-ова истрага у погледу посмртних остатака

26. КНЛСМ-ов спис садржи документ МКТЈ-а под називом „Извештај са обдукције“, датиран на 3. август 2000, који је спојен са МКТЈ-евим списом бр. КХ01/001Б, у коме стоји да је МКТЈ-ев патолог извршио обдукцију неидентификованих људских посмртних остатака 28. јула 2000. године. У Извештају са обдукције такође се наводи да је „узрок смрти... био пуцањ из ватреног оружја у леви део главе“. Спис такође садржи смртовницу коју је издао МКТЈ 6. септембра 2000. и у њој је наведено да је смрт наступила пре 29. јуна 2000, а да је узрок његове смрти „познат МКТЈ-у, али да га МКТЈ не открива у складу са својом политиком“.

27. Први документ у ЈНЛ-овом спису је недатиран Образац за идентификацију жртве са анти-мортем подацима, спојен са ЈНЛ-овим списом бр. 2002-000655. Поред личних података и анте-мортем описа г. Бранислава Грујића, у њему су наведени име, адреса и бројеви телефона жалиоца и жалиочеве мајке, гђе М. Г, у ужој Србији.

28. ЈНЛ-ов спис садржи недатиран Извештај о наставку случаја у погледу г. Бранислава Грујића, припојен ЈНЛ-овом спису бр. 2002-000655. Извештај садржи један унос, датиран на 9. октобар 2002, који гласи: „Унос у базу података према изјави сина [г. Бранислава Грујића]“.

29. ЈНЛ-ов спис садржи документ означен као „ЈНЛ-ов анте-мортем извештај“, који је започет 26. маја 2004, а завршен 28. октобра 2004. године, и који је спојен са ЈНЛ-овим списом бр. 2002-000655 и садржи унакрсну референцу на ЈИРЗ-ов спис бр. 0420/ИНВ/04. У извештају се наводе г. Бранислав Грујић и г. Милорад Грујић као нестала лица и наводе се жалилац и гђа М. Г, његова мајка, као сведоци. Под насловом

извештаја „Природа информација“ стоји:

„ГРУЈИЋ Бранислав и његова супруга [гђа М. Г.] отишли су у град да потраже ГРУЈИЋ Милорада. Војници ОВК су их зауставили и присили су само г. ГРУЈИЋ Бранислава да уђе у свој аутомобил како би отишли до куће ГРУЈИЋ Милорада. Од тада више није виђен.

Дана 24. јуна 1999, у Пећи, ГРУЈИЋ Небојша је видео возило ГРУЈИЋ Бранислава, али са ознакама ‘ОВК-НАТО’ на пртљажнику. Обавестио је италијански КФОР, али они нису реаговали. Изјаву је дао ГРУЈИЋ Небојша 27. октобра 2002. године и она се налази у прилогу. Од очевидаца отмица... до сада нису узете изјаве. Нису узети анте-мортем подаци нити узорци крви ниједног од ова два нестала лица“.

30. Под насловом извештаја „Даља истрага“ наводи се да су 4. октобра 2004. године, рођаци г. Бранислава Грујића, укључујући жалиоца, дали узорке крви и остале анте-мортем податке. У извештају се такође наводи да је 25. октобра 2004. године очевидац отмице г. Милорада Грујића, гђа Н. Д, дала изјаву „Интерполу Београда“ и именовала једног од његових наводних отмицара, припадника ОВК.
31. Спис такође садржи КНЈСМ-ов документ под насловом „Извештај о ДНК анализи“, датиран на 2. фебруар 2005, у коме се наводи да је МКНЈ доставио резултате идентификације г. Бранислава Грујића добијених путем ДНК анализе. Спис такође садржи КНЈСМ-ов документ под насловом „Уверење о идентификацији“, датирано на 3. март 2005, који је спојен са ЈНЈ-овим списом бр. 2002-000655 и садржи унакрсну референцу на МКТЈ-ев спис бр. КХ01/001Б, у коме се наводи да су посмртни остаци г. Бранислава Грујића пронађени 29. јуна 2000. у Ђаковици и такође се наводи да је процењено да је до његове смрти дошло неког датума „пре 29. јуна 2000. године“. Спис такође садржи један други КНЈСМ-ов документ под називом „Потврда идентитета“, датиран на 3. март 2005, уз који је приложен ЈНЈ-ов спис бр. 2002-000655 и који носи унакрсну референцу на МКТЈ-ев предмет бр. КХ01/001Б, у коме се наводи да је КНЈСМ-ов патолог упоредио анте-мортем и пост-мортем информације и да су резултати потврдили да се ради о г. Браниславу Грујићу. Спис садржи и смртовницу коју је издао КНЈСМ 3. марта 2005, у којој је наведено да је узрок смрти г. Бранислава Грујића „пуцањ из ватреног оружја у леву страну главе“.
32. ЈНЈ-ов спис садржи неименовани документ, датиран на 1. април 2005, који је спојен са ЈНЈ-овим списом бр. 2202-000655 и који садржи унакрсну референцу на предмет бр. КХ01-001Б који је потписао жалилац и у коме се потврђује да је он примио посмртне остатке г. Бранислава Грујића.

Истрага у вези са починиоцем/починиоцима

33. Овај део истражног списка садржи интерни меморандум датиран на 7. октобар 2002. и спојен са списом бр. 299-02-ПЛО-БЕЛ, који је београдска канцеларија за везу при полицији УНМИК-а упутила ЈНЈ-у у Приштини, у коме је наведен транскрипт изјаве

коју је жалилац дао београдској канцеларији за везу при полицији УНМИК-а. Жалилац наводно изјављује да је, иако није био присутан када је његов отац нестао, његова мајка, гђа М. Г, видела све и пренела му шта се догодило. Жалилац је затим доставио име сведока, гђе Н. Д, која је присуствовала отмици његовог рођака, г. Милорада Грујића, и изјавио је да су исти војници ОВК који су отели његовог рођака касније отели и његовог оца.

34. У истражном спису се такође налази копија факса, датирана на 27. септембар 2004, спојена са списом бр. ИЦТ-ИНТ-2052-09-04/ВН, који је ЈНЛ-ов истражитељ упутио Интерполу Београда путем ЦЈКИ-јеве канцеларије за везу са Интерполом. Поред тога што пружа основне информације о отмицама г. Бранислава Грујића и г. Милорада Грујића, меморандум такође садржи приложен списак питања на која је сведок, гђа Н. Д, требало да одговори. У меморандуму се такође захтева од полицијског истражитеља у Црној Гори да организује састанак са гђом Н. Д, како би од ње добио писмену изјаву.
35. Истражни спис садржи штампани извод факса који је Интерпол Београда упутио ЦЈКИ-ју, датиран на 25. октобар 2004. и спојен са списом бр. ИЦТ-ИНТ-2052-09-04/ВН, у коме се наводи да је истражитељ Министарства унутрашњих послова Црне Горе испитао гђу Н. Д. У том штампаном изводу су наведени одговори гђе Н. Д, између осталог, њена идентификација једног од отмичара, г. А. Г. Она такође наводи да су неки од војника ОВК који су отели г. Бранислава Грујића и г. Милорада Грујића – између осталог г. А. Г. – отели и мучили њеног супруга, г. И. Д, иако га је један од тих војника ОВК касније пустио да побегне. У погледу осталих отмичара, она наводи: „Могла бих да их препознам када би их видела, пошто их познајем годинама као становнике Пећи“.
36. Истражни спис садржи документ означен као „Дневник истражитеља“, који садржи више од 90 уноса са датумима од 25. фебруара 2007. до 26. августа 2007, у којима су описане истражне активности које је предузео истражитељ ЈИРЗ-а по предмету бр. 2005-00025. На пример, унос од 11. априла 2007. гласи да ће „истражитељ покушати да узме изјаве од г. И. Д, гђе Н. Д. и гђе М. Г. и да им покаже низ фотографија, укључујући фотографије г. А. Г.“ У уносу се такође наводи да ће истражитељ покушати да добије додатне информације од још пар релевантних особа. Унос од 17. маја 2007. гласи да ће „[међународни тужилац] сада бити додељен овом предмету“. Унос од 22. јуна 2007. гласи да је УНМИК-ов ОП заборавио да именује међународног тужиоца, али да ће се то обавити након што правни референт прегледа спис како би се уверио да постоји разумна шанса за кривично гоњење. Унос од 23. јула 2007. гласи да „што се тиче именовања [међународног тужиоца], [правни референт]... затражио је да наставим да истражујем могуће повезане предмете како би установио да ли они могу да се припоје овом предмету, а након тога ће се доделити тужилац“. Унос од 25. августа 2007. гласи да је истражитељ УНМИК-овог ЈИРЗ-а отишао у Пећ и направио фотографије области близу које је г. Бранислав Грујић био виђен последњи пут и где је г. И. Д. наводно био мучен. Фотографије се налазе у спису.
37. Последњи документ у истражном спису је означен као „Преглед предметних списа УНМИК-овог ЈИРЗ-а, датиран на 20. новембар 2008 и спојен са ЈИРЗ-овим списом бр.

2005-00025. Под насловом документа „Процењени број страница“ стоји „500“. Под насловом документа „Број изјава“ стоји „четири“. Под насловом документа „Имена свих испитаних особа које су дале изјаву“ наведена су четири имена, укључујући жалиоца и гђу Н. Д. У документу се наводи да је случај био пријављен тужиоцу 26. октобра 2006. У документу се такође наводе два осумњичена, г. А. Г. и г. Е. Ћ. Што се тиче поузданости сведока, у документу се наводи да су „сведоци вољни да сарађују, али се сви налазе у Србији и Црној Гори“. Под насловом документа „УНМИК-ово мишљење о активностима које треба даље предузети“, у документу се наводи: „Испитати два сведока у Црној Гори и организовати преглед фотографија“. Под насловом документа „Специфични проблеми у погледу предмета“ стоји „Локација сведока. Потешкоће да се добију све дозволе за одлазак у Црну Гору“.

III. ЖАЛБА

38. Жалилац се жали на УНМИК-ов наводни пропуст да ваљано истражи отмицу и убиство г. Бранислава Грујића. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац позива на кршење процедуралног аспекта члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).

IV. ПРАВО

A. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП

1. Опсег разматрања Комисије

39. Пре него што започне разматрање меритума жалбе, Комисија би желела да разјасни домен свог разматрања.

40. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног аспекта), Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе упућене њој значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу материјалних обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при процени процедуралних позитивних обавеза међудржавне организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.

41. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у

погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МЦГПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и другог окрутног, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања, и Конвенцији о правима детета.

42. Комисија такође напомиње да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више није спроводио извршну власт над косовским судским системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност ни за какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалилац жали на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.
43. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусти који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 41). У конкретним случајевима убистава и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истрази случаја. Њен задатак је ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убистава и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.
44. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над жалбама које се односе на наводно кршења људских права „до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су произашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји проузрокују континуирану ситуацију, Комисија има надлежност да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети предмет Европског суда за људска права (ЕСЉП), Велико веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009. године, §§ 147–149; ЕСЉП, *Кипар против Турске* [ВВ] бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001. године, § 136, ЕКЉП 2001-IV).

2. Поднесци страна

45. Жалилац се жали, у суштини, на повреду права која се односи на изостанак адекватне кривичне истраге у вези са отмицом и убиством г. Бранислава Грујића.
46. У својим примедбама на меритум жалбе, СПГС не оспорава чињеницу да је УНМИК имао одговорност да спроведе ефикасну истрагу отмице и убиства г. Бранислава Грујића, у складу с општом обавезом обезбеђивања ефикасне примене домаћих закона којима се штити право на живот, која му је прописана Резолуцијом 1244 Савета безбедности УН-а (из 1999. године) (видети § 9 горе у тексту) и накнадно дефинисана Уредбом УНМИК-а бр. 1999/1 *о овлашћењима Привремене управе на Косову* и касније Уредбом УНМИК-а бр. 1999/24 *о закону применљивом на Косову* и чланом 2 ЕКЉП.
47. У том погледу, СПГС наглашава да ова обавеза проистиче из процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП у погледу спровођења ефикасне истраге у случају када смрт настане под сумњивим околностима које се не приписују државним актерима. Он тврди да, генерално, при разматрању тога да ли је УНМИК испунио своје процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП, Комисија мора узети у разматрање посебне околности на Косову у то време.
48. СПГС сматра да је таква обавеза двострука, укључујући обавезу да се истрагом утврди судбина и/или локација умрле особе и обавезу спровођења истраге којом ће моћи да се утврди да ли је смрт проузрокована незаконито, а која ће, такође, довести до идентификације и кажњавања лица одговорних за нестанак и/или смрт несталих лица.
49. СПГС додаје да је јуна 1999. године „безбедносна ситуација на Косову након сукоба остала напета. КФОР је још увек радио на развоју снаге довољне за одржавање јавне безбедности и реда и мира, и догодио се одређени број озбиљних кривичних инцидената чије су мете били косовски Срби, укључујући отмице и убиства“.
50. СПГС тврди да је у својој судској пракси по питању члана 2, Европски суд за људска права навео да треба узети у обзир потешкоће настале након сукоба и проблеме који су ограничавали истражне органе у истрази оваквих случајева. У том погледу, СПГС подсећа на пресуду од 15. фебруара 2011. године коју је Европски суд донео по предмету *Палић против Босне и Херцеговине*, у којој је, у ставу 70, наведено следеће:
- „Суд узима у обзир комплексну ситуацију у Босни и Херцеговини, нарочито у првих десет година након рата. У таквој послератној ситуацији, оно што представља немогућ и/или несразмеран терет мора да се мери врло конкретним чињеницама и контекстом. С тим у вези, Суд напомиње да је више од 100.000 људи убијено, скоро 30.000 људи је нестало, а више од два милиона људи је расељено током рата у Босни и Херцеговини. Избор је неизбежно морао да се направи у смислу послератних приоритета и ресурса [...]“.

51. Са становишта СПГС-а, у периоду након сукоба на Косову, УНМИК се суочио са ситуацијом сличном оној у Босни. Многи људи за које се није знало где се налазе отети су, убијени и сахрањени у необележеним гробовима на територији Косова или ван ње, што је умногоме отежало проналажење и повратак њихових посмртних остатака.
52. СПГС даље тврди да је од фундаменталног значаја за спровођење ефикасних истрага професионална, добро обучена и добро опремљена полиција и да таква полиција није постојала на Косову након сукоба. У том полицијском вакууму након завршетка сукоба, УНМИК је морао да испочетка изгради нову Косовску полицијску службу, што представља један дуготрајан и изазован задатак који, према наводу СПГС-а, још увек траје. СПГС такође наводи да се полиција УНМИК-а суочила са бројним изазовима током вршења функција спровођења закона, које јој је постепено преносио КФОР у периоду 1999-2000. године. Он се, у том погледу, осврће на Годишњи извештај полиције УНМИК-а за 2000. годину, у коме је ситуација описана на следећи начин:

„Полиција УНМИК-а је морала да ради у послератном окружењу у ком је затекла беживотна тела и опљачкане и спаљене куће. Етничко насиље је избијало у виду илегалних исељавања, принудних одузимања имовине, спаљивања кућа и физичког насиља над заједницама широм Косова. Бес и тензија су били јако изражени међу свим етничким групама, а појачавали су их извештаји о несталим и умрлим особама. За полицију УНМИК-а је постао императив да успостави ред и да брзо изгради оквир за упис и истрагу злочина.

Све ово је морало да се уради уз ограничене физичке и људске ресурсе. Пошто је ово била прва извршна мисија у историји УН-а, било је неопходно да се на терену разраде концепт, планирање и спровођење. Због двадесет различитих националности које су учествовале на почетку, полицијским руководиоцима је представљало изазован задатак да установе уобичајену праксу за постизање оптималних резултата у једном високо ризичном окружењу“.

53. СПГС наводи да су припадници међународне полиције УНМИК-а морали да се прилагоде спровођењу истрага на странијој територији и у странијој земљи, са ограниченом подршком Косовске полиције која је још увек била у развоју. Он даље наводи да су ови истражитељи често наилазили на ситуације где појединци који су поседовали релевантне информације о локацији и судбини несталих лица нису желели да открију такве информације. Према наводима СПГС-а, „поменута ограничења су спречила институцију као што је полиција УНМИК-а да спроведе све истраге на начин који [...] могу да покажу државе – или који се од њих бар очекује – са боље развијеним институцијама које се не суочавају са пост-конфликтним контекстом“.
54. У погледу овог предмета, у вези са проналажењем посмртних остатака г. Бранислава Грујића, односно првим аспектом обавезе везане за процедурални елемент члана 2 ЕКЉП, СПГС наводи да је „у оквиру централизоване форензичке операције Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију (МКТЈ), 29. јуна 2000.

године извршена ексхумација тела из необележеног гроба у општини Ђаковица и то тело је било подвргнуто *пост-мортем* прегледу по скраћеном поступку, датума који није назначен“. У МКТЈ-евом извештају са обдукције, датираном на 3. август 2000, закључује се да идентификација тог тела није могућа, а као узрок смрти се наводи пуцањ у главу из ватреног оружја... Смртница је издата 6. септембра 2000. у погледу непознате особе и *пост-мортем* подаци су предати стубу за истраге/ексхумације УНМИК-овог ЈНЛ-а... датума који није назначен. На основу непотпуних информација које су стављене на располагање УНМИК-у није могуће утврдити тачан ланац путем кога су релевантна документа у вези са овим случајем била пребачена у систем евидентирања УНМИК-овог КНЛСМ-а, септембра 2004. године“.

55. СПГС је такође напоменуо да „уверење о потврди идентитета које је издао КНЛСМ 3. марта 2005. потврђује да је УНМИК упоредио *анте-мортем* и *пост-мортем* податке, чиме су поткрепљени резултати ДНК анализе које је доставио МКНЛ 23. фебруара 2005. и чиме је утврђено да горенаведени посмртни остаци припадају г. Браниславу Грујићу. На основу тога, 3. марта 2005, УНМИК-ов ЈНЛ је издао уверење о идентификацији у погледу г. Грујића, а УНМИК-ов ОП/КНЛСМ је у издао смртницу у погледу исте особе. Образац за проверу тела припремљен је 4. марта 2005. како би се одобрило преузимање посмртних остатака, које је затим УНМИК-ов КНЛСМ могао да преда породици Грујић, 1 априла 2005, након посете КНЛСМ-а породици у Београду. Спис несталих лица УНМИК-овог КНЛСМ-а је затворен истог дана“.
56. У погледу истраге усмерене ка идентификацији и довођењу пред лице правде лица одговорних за отмицу и убиство г. Бранислава Грујића, СПГС тврди да је „[истрагу] спроводио нови истражитељ УНМИК-овог ЈНЛ-а, почевши од 20. јула 2004. надаље. У ревизији предмета коју је обавио нови истражитељ дат је преглед истражних напора које је уложио УНМИК-ов ЈНЛ и релевантних информација које су с тим у вези прикупљене, што се наводи у пасусима у наставку... тек 7. октобра 2002, то јест, више од три године након инцидента, жалилац је пристао да да изјаву сведока службенику београдске канцеларије за везу са полицијом при УНМИК-у. Иако он није био сведок отмице свог оца, могао је да исприча причу из прве руке о ланцу догађаја од 18. јуна 1999. у Пећи, када су његовог рођака, г. Милорада Грујића, и његовог оца, г. Бранислава Грујића, у неком тренутку након 12 часова наводно отеле униформисане особе ОВК које су носиле ватрено оружје. Наиме, жалилац је навео следеће: Г. Бранислав Грујић је отет близу старе болнице док је возио свој аутомобил у покушају да пронађе свог нећака, Милорада Грујића, који је наводно био отет... Дана 24. јуна 1999, [жалилац] је наводно видео возило свог оца са ознаком ‘ОВК-НАТО’ на пртљажнику и обавестио је италијански КФОР. Наводно, није било реакције од стране италијанског КФОР-а“.
57. СПГС тврди да је „ЈНЛ-ов нови истражитељ такође поменуо три наводна сведока у повезаним инцидентима отмице, наиме [жалиоца, гђу М. Г. и гђу Н. Д.] (која је била наведена само као очевидац отмице г. Мирослава Грујића). Дана 28. јула 2004, ЈНЛ је поново контактирао [гђу М. Г.], супругу жртве, али она није била у могућности да достави нове информације и истражне трагове у погледу нестанка свог супруга. Дана 27. септембра 2004, УНМИК-ов ЦЈКИ/канцеларија за везу са Интерполом у Приштини

послао је меморандум Интерполу Београда у вези са истрагом (уско повезаном) у погледу нестанка г. Мирослава Грујића, путем кога је затражио да се обезбеди писмена изјава од сведока [гђе Н. Д.], у сарадњи са Интерполом Црне Горе. У меморандуму је објашњено да [гђа Н. Д.] није била вољна да да било какву изјаву на било који начин, осим путем усменог испитивања у њеном новом месту пребивалишта, Подгорици“.

58. СПГС такође наводи да је „25. октобра 2004, истражитељ полиције УНМИК-а примио од Интерпола Београда и Црне Горе транскрипт изјаве сведока поводом истраге коју је дала [гђа Н. Д.]. [Гђа Н. Д.] је изјавила да је г. Милорада Грујића отело петоро или шесторо униформисаних припадника ОВК од којих су сви из Пећи, а једног од њих је идентификовала као [г. А. Г.]. Дана 28. октобра 2004, истражитељ ЈНЛ-а је послао меморандум УНМИК-овом ЦЈКИ-ју у коме је навео да је предмет на чекању због мањка информација о томе где се налази нестало лице и да су потребне додатне истраге о особи коју је сведок [гђа Н. Д.] назначила. Фебруара 2007, предмет г. Грујића размотрио је новоименовани истражитељ ЈНЛ-а. Из дневника истражитеља се види да је предмет био под константном истрагом и да је разматран током целог периода фебруар 2007 – август 2007, такође у склопу шире истраге повезаних случајева нестанака и смрти у Пећи, јуна 1999... Из дневника истражитеља се такође види да је полиција УНМИК-а остварила контакт са још троје сведока, наиме, жалиоцем, [гђом Н. Д.] и њеним супругом [г. И. Д.], како би добила нове изјаве од сваког од њих, пошто није било конкретних доказа да се оптужи [г. А. Г.]. Маја 2007, [гђа Н. Д.] је потврдила да је [г. А. Г.] одговоран за нестанак г. Милорада Грујића. Сматрало се да је [г. И. Д.] важан сведок пошто је и њега ОВК, конкретно [г. А. Г.], наводно отела, мучила и затим пустила, у Пећи, датума који није назначен, вероватно отприлике у исто време кад и Бранислава Грујића. Према једној ставци у дневнику, датираној на 6. јун 2007, ЦПЦ и ЈИРЗ су доставили ‘захтеве који се односе на осумњиченог [г. А. Г.]’“.
59. СПГС напомиње да су „25. августа 2007, истражитељи УНМИК-а отпутовали у Пећ да би извршили увиђај просторија старог контролног пункта ОВК... где је ОВК наводно мучила и убила жртве, косовске Србе, јуна 1999. године“. Он такође напомиње да су „УНМИК и ЕУЛЕКС размотрили ЈРЗ-ову истрагу нестанка г. Бранислава Грујића поново 20. новембра 2008, у склопу опсежнијег списка који је обухватао седам инцидената који су се догодили у Пећи истог дана, 18. јуна 1999... У белешци са прегледа помињу се [гђа Н. Д.] и г. Небојша Грујић (жалилац), као сведоци, који живе у Србији и који су дали изјаве о инцидентима, путем Интерпола. У белешци са прегледа назначена су затим два осумњичена за седам наводних злочина, конкретно [г. А. Г.] и [г. Е. Ћ], без даљег нагађања о њиховом идентитету. Из белешке се види да истражни спис не садржи поверљиве информације о било ком од седам инцидената, осим тврдње да су осумњичени бивши припадници ОВК. У белешци се такође помињу конкретни проблеми са којима се сусрела полиција УНМИК-а током истраге, наиме, ‘локација сведока’ (Србија, Црна Гора) и ‘потешкоће у добијању дозвола за путовање у Црну Гору’. Следећи корак предвиђен од стране УНМИК-а и ЕУЛЕКС-а на том ступњу био је да се оствари контакт са двоје поменутих сведока ради нових разговора и организовања прегледа фотографија“.

60. СПГС тврди да је „УНМИК спровео суштинске истраге нестанка и смрти г. Бранислава Грујића. Очигледно је да је УНМИК испоштовао обавезу сходно члану 2 ЕКЉП да утврди, путем одговарајуће истраге, судбину и локацију несталих лица. Чак иако није било информација које би расветлиле могућу локацију несталих лица, доступни списи пружају доказе да је УНМИК ускладио своје истражне активности са активностима других међународних актера на Косову, конкретно МКТЈ-ем... како би успешно пронашли и идентификовали посмртне остатке. Напори које су уложили полиција и форензичари почетком 2000, то јест, неколико месеци након распоређивања УНМИК-а у региону, довели су до проналажења посмртних остатака за које ће се касније, на крају комплексне истраге, испоставити да припадају г. Браниславу Грујићу. КНЈСМ је спровео целокупан поступак идентификације, марта 2005, затим је УНМИК благовремено потврдио смрт г. Грујића и посмртни остаци су предати жалиоцу и његовој породици. Наводи се да вишегодишњи временски период који је протекао од пријаве инцидента УНМИК-у до идентификације посмртних остатака, Комисија мора проценити у односу на шири контекст кривичних истрага УНМИК-а на Косову након сукоба, како је изнад наведено, и у односу на кашњење у достављању *анте-мортем* података од стране породице, што је обављено тек јуна 2004. године“.
61. СПГС такође наводи да „с друге стране, истражни списи који су до сада стављени на располагање, не пружају јасне доказе у погледу другог аспекта процедуралног захтева из члана 2 ЕКЉП, односно питања да ли је УНМИК поступио у складу са својом обавезом да спроведе истрагу којом ће моћи да се утврди да ли је дошло до незаконитог нестанка и која може довести до идентификације и кажњавања лица одговорних за нестанак и смрт г. Бранислава Грујића“. Он напомиње да је „УНМИК контактирао жалиоца и остале чланове породице током спровођења истраге нестанка г. Бранислава Грујића и г. Милорада Грујића, с обзиром на повезаност између два инцидента. Списак сведока је састављен у погледу оба инцидента. Међутим, до октобра 2002, жалилац је био суздржан у погледу сарадње са текућим истражним напорима. Оно што је још важније јесте да блиски чланови породице нису доставили *анте-мортем* узорке до средине 2004. године, нити су проактивно понудили да сарађују са полицијом УНМИК-а на било који други начин, упркос чињеници да су имали информације – ма колико оне биле ограничене или из друге руке – у погледу идентитета починилаца. УНМИК је уложио све доступне напоре у погледу сарадње са Интерполом, како у Београду тако и у Црној Гори, ради добијања помоћи у вези са контактирањем и испитивањем свих доступних сведока, како је налагала истрага“.
62. СПГС наводи да је „2004, 2007. и 2008. године полиција УНМИК-а проценила и наставила са спровођењем истраге покренуте 2002. године, и да је сва три пута овластила новог истражитеља за предмет. Нажалост, информације које су доставили сви сведоци, укључујући жалиоца, нису пружиле додатне корисне истражне трагове, с обзиром на сталну недоступност релевантних информација. Није могао да се открије ниједан материјални доказ наводне отмице и убиства, чак ни након посете локацији у Пећи, 2007. године“.
63. СПГС закључује да се „с обзиром на горенаведено, наводи да је УНМИК, у светлу доказа који су му стављени на располагање, предузео све разумне кораке да истражи

наводни нестанак и убиство г. Бранислава Грујића, у складу са чланом 2 ЕКЉП. С обзиром на могућност постојања додатних и убедљивих информација, поред горепоменуте документације, УНМИК задржава право давања додатних коментара у погледу овог предмета“.

3. Процена Комисије

64. Комисија сматра да се жалилац позива на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП) јер УНМИК није спровео ефикасну истрагу у вези са отмицом и убиством г. Бранислава Грујића.

а) Подношење релевантних списа

65. На захтев Комисије, СПГС је 6. августа 2013. године доставио копије докумената везаних за ову истрагу које је УНМИК успео да добије. Дана 17. марта 2015. године, УНМИК је потврдио Комисији да више нису пронађени никакви списи па се тако достављање може сматрати завршеним (видети § 6 изнад).

66. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да достави било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује достављање докумената и информација релевантних за жалбу. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст „да им достави информације које има, без одговарајућег објашњења“ (видети предмет *Челикбилек против Турске*, бр. 27693/95, пресуда ЕСЉП од 31. маја 2005, § 56).

67. Комисија такође напомиње да је правилно одржавање истражних списа који се тичу таквих кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истрага до њихове предаје, кључно за наставак тих истрага и пропуст да се то учини могао би стога сâм по себи покренути питања сходно члану 2 (видети ХРАП, *Булатовић*, бр. 166/09, мишљење од 13. новембра 2014. године, § 62).

68. Комисија нема разлога да сумња да је УНМИК уложио све напоре како би добио релевантне истражне списе. Међутим, Комисија напомиње да УНМИК није доставио никакво објашњење због чега би документација могла бити непотпуна нити о томе који делови могу бити непотпуни.

69. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списа. Комисија ће стога проценити меритум жалбе на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети предмет *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда ЕСЉП од 15. марта 2011, § 146).

b) Општа начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2

70. Комисија напомиње да је позитивна обавеза истраживања нестанака широко прихваћена у међународном праву људских права, макар од случаја Интерамеричког суда за људска права *Веласкез-Родригез* (видети предмет *Веласкез-Родригез против Хондураса*, пресуда Интерамеричког суда за људска права (ИАСЉП) од 29. јула 1988, серија Ц бр. 4). Комисија такође напомиње да је КЉП навео да позитивна обавеза спровођења истраге проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрана окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност личности), тумачено заједно са чланом 2 (3) (право на ефикасан правни лек) МСПП-а (видети Комитет за људска права Уједињених нација (КЉП), Општи коментар бр. 6, 30. април 1982, § 4; КЉП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004, §§ 8 и 18, СППП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13; видети такође, између осталог, КЉП, *Мухамед Ал-Авани против Либијске Арапске Џамахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007, СППП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (Документ УН-а А/Res/47/133, 18. децембар 1992. године) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних, арбитарних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције о заштити свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.
71. Да би се бавила тврдњама жалиоца, Комисија се осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЉП. Суд је сматрао да „Обавеза заштите права на живот сходно члану 2 Конвенције, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције 'да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији', имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени“ (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Макен и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 27. септембра 1995. године, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЉП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998. године, § 86, Извештаји 1998-I; видети такође ЕСЉП, *Јасинскис против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010. године, § 71). Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти, или су непознати (видети ЕСЉП, *Колеви против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009, § 191).
72. Европски суд за људска права је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је нестанак проузрокован од стране државног агента (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен у § 44 изнад у тексту, при § 136, ЕСЉП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, бр. 10865/09, 45886/07 и 32431/08, пресуда од 17. септембра 2014. године, § 317).

73. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне пријаве или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда од 6. априла 2004, § 310; видети такође ЕСЈП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005, § 210; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 321).
74. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу и пружања довољног елемента јавног надзора истраге и њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица (видети ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 44; при § 191; видети такође ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све могуће разумне кораке да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти или одговорна особа или особе ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен горе у тексту, при § 312 и ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен горе у тексту, при § 212).
75. Конкретно, закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЈП, *Колеви против Бугарске*, наведен у § 71, при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависе од околности конкретног случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЈП, *Велсеа и Мазаре против Румуније*, бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009. године, § 105). Истовремено, надлежни органи морају увек озбиљно да покушају да открију шта се догодило и не би требало да се ослањају на исхитрене и неосноване закључке да би затворили истрагу (видети ЕСЈП [ВВ], *Ел-Масри против „Бивше Југословенске Републике Македоније“*, бр. 39630/09, пресуда од 13. децембра 2012. године, § 183; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен у § 72 изнад, при § 322).
76. У том контексту се подразумевају услов ажурности и разумне експедитивности. Чак и у ситуацијама када можда постоје препреке или потешкоће које спречавају напредак истраге у одређеној ситуацији, брза реакција надлежних органа је од кључног значаја за одржавање поверења јавности у њих у погледу поштовања владавине права и

спречавања тајних завера и толерисања незаконитих радњи (видети случај *Пол и Одри Едвардс против Уједињеног Краљевства*, предмет бр. 46477/99, пресуда ЕСЉП од 14. марта 2002, § 72, ЕСЉП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 72, при § 323).

77. Посебно у погледу несталих особа које су касније пронађене мртве, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док су локација и судбина особе неизвесни, те је она стога континуираног карактера“ (случај ЕСЉП *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 74 изнад, при § 46; у истом смислу, случај ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 44, § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр.). 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012, § 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након проналажења тела... Тиме се расветљава само један аспект судбине несталог лица и генерално остаје обавеза да се објасни нестанак и смрт, као и да се идентификује и кривично гони сваки починилац незаконитих дела који има везе са тим нестанком и смрћу“ (ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад, § 46; у истом смислу ЕСЉП [ВВ], предмет *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад, § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака жртве сами по себи могу представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЉП наведен изнад, § 64).
78. Што се тиче захтева за јавни надзор, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавног надзора може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, најближи сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети случај ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен у § 73 изнад, при §§ 311-314; ЕСЉП, *Исајева против Русије*, наведен у § 73 изнад, при §§ 211–214 и случајеве наведене у њему; ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, бр. 55721/07, пресуда од 7. јула 2011, § 167, ЕКЉП 2011; ЕСЉП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 72, при § 324).
79. Суд је такође истакао огроман значај који ефикасна истрага има у утврђивању истине о ономе што се догодило, чиме се задовољава право на истину, не само због породица жртава, већ и због жртава сличних злочина, као и опште јавности, која има право да сазна шта се догодило (ЕСЉП, *Ел-Масри против „Бивше Југословенске Републике Македоније“*, наведен изнад у § 75, § 191; ЕСЉП, *Ал-Нашири против Пољске*, бр. 28761/11, пресуда од 24. јула 2014, §§ 495–496). Органи Уједињених нација су такође уверени у значај права на истину. Према речима Генералног секретара УН-а, „право на истину подразумева свест о потпуној и комплетној истини о повредама и догађајима који су се одиграли, карактеристичним околностима у вези с њима и о учесницима у њима. У случају несталих лица... то такође подразумева право да се пронађе жртва и

созна њена судбина“ (видети Извештај Генералног секретара УН-а, Нестала лица, Документ УН-а А/67/267, 8. август 2012, § 5; видети такође КЈП, *Шедко и Бондаренко против Белорусије*, Обавештење бр. 886/1999, разматрања од 3. априла 2003. године, § 10.2, СГПП/Ц/77/Д/886/1999; КЈП, *Меријам Филипе, Аугусте и Томас Санкара против Буркине Фасо*, Обавештење бр. 1159/2003, разматрања од 8. марта 2006, § 10.2, СГПП/Ц/86/Д/1159/2003; Комитет УН-а за људска права, Резолуције 9/11 и 12/12: Право на истину, 24. септембар 2008. и 12. октобар 2009. године; Преамбула и члан 24 став 2 Конвенције о заштити свих људи од принудног нестанка, наведено у § 106 изнад; видети такође Извештај Специјалног извештача о унапређењу и заштити људских права и фундаменталних слобода током борбе против тероризма, г. Бена Емерсона, *Оквирни принципи за обезбеђивање одговорности јавних органа за тешка и систематска кршења људских права почињена у контексту иницијатива за борбу државе против тероризма*, документ УН-а, А/КЈП/22/52, 1. март 2013, § 23–26).

с) *Применљивост члана 2 на контекст Косова*

80. Комисија је свесна чињенице да је до отмице и каснијег убиства г. Бранислава Грујића дошло убрзо након распоређивања УНМИК-а на Косову, када су били распрострањени криминал, насиље и мањак безбедности.
81. СПГС, са своје стране не оспорава чињеницу да је УНМИК имао обавезу да истражи овај случај сходно члану 2 ЕКЈП. Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које припадају контексту Косова и распоређивању УНМИК-а у првој фази његове мисије треба да буду узете у обзир приликом процене тога да ли је ова истрага у складу са чланом 2 ЕКЈП. У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.
82. Комисија сматра да ова ситуација покреће два кључна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или опште насиље, а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК.
83. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЈП. С тим у вези, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети случај ХРАП, *Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта 2011, § 44; случај *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011, § 25; случај *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012, § 22).

84. У погледу применљивости члана 2 на ситуације у којима постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на ситуације након сукоба, укључујући оне у земљама бивше Југославије (видети, између осталих примера, ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 74 и ЕСЉП, *Јуларић против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011. године). Суд даље наводи да процедурална обавеза сходно члану 2 наставља да се примењује на „различите безбедносне околности, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 78, при § 164; видети такође ЕСЉП, *Гулеч против Турске*, пресуда од 27. јула 1998. године, § 81, Извештаји 1998-IV; ЕСЉП, *Ерги против Турске*, пресуда од 28. јула 1998. године, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; ЕСЉП *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 73, при §§ 85–90, 309–320 и 326–330; ЕСЉП *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 73, при §§ 180 и 210; ЕСЉП, *Канлибаши против Турске*, бр. 32444/96, пресуда од 8. децембра 2005. године, §§ 39–51).
85. Суд је признао да „када до смрти коју треба истражити према члану 2 дође под околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и [...] конкретна ограничења могу захтевати употребу мање ефикасних мера истраге или могу довести до одлагања истраге“ (видети случај ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад при §164; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006, § 121). Суд је ипак закључио да „обавеза сходно члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у условима нарушене безбедности, морају бити предузети сви разумни кораци како би се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот“ (видети, између много осталих примера, ЕСЉП, случај *Каја против Турске*, наведен у § 71 изнад, при §§ 86-92; ЕСЉП, случај *Ерги против Турске*, наведен изнад, при §§ 82–85; *Танрикулу против Турске*, ЕСЉП [ВВ], бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999, §§ 101–110, ЕКЉП 1999-IV; ЕСЉП, *Кашијев и Акајева против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005, §§ 156–166; ЕСЉП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у §§ 215-224; ЕСЉП *Мусајев и остали против Русије*, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007, §§ 158-165).
86. Слично томе, КЉП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЉП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад у § 70, при § 1; КЉП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, саопштење бр. 1447/2006, разматрања од 22. априла 2009. године, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЉП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСГПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане истраге у вези са нестаницима и отмицама на Косову (видети КЉП, Закључне примедбе Комитета за људска права: Косово (Србија), 14. август 2006, §§ 12-13, СГПП/Ц/УНК/ЦО/1).
87. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању

несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, као што је описао СПГС, довеле до тога да од кључног значаја буде да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут приписивања свеобухватне одговорности по питању надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о напретку истрага као и поступка прописне предаје предмета међу различитим службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир потребу за заштитом жртава и сведока (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЈП, *Р. Р. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда од 4. децембра 2012. године, §§ 28–32), као и да се размотри нарочита рањивост расељених лица у периоду након сукоба (видети ЕСЈП [ВВ], *Саргсијан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011. године, § 145; и ЕСЈП [ВВ], *Чирагов и остали против Јерменије*, бр. 13216/05, одлука од 14. децембра 2011. године, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да је овај процес завршен 2003. године када је Генерални секретар УН-а описао полицију и правосудни систем на Косову као системе који „добро функционишу“ и који су „одрживи“ (видети § 15 изнад).

88. Комисија даље напомиње да њен задатак није да испита релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасних истрага *in abstracto*, већ само у вези са њиховом конкретном применом на одређене околности везане за ситуацију која је предмет жалбе пред Комисијом (видети ЕСЈП, *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29. новембра 1988, § 53, Серија А, бр. 145-Б). Комисија се стога слаже са СПГС-ом да природа и степен разматрања да ли ефикасност истраге испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће утврдити, у погледу сваког предмета, да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што то налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражног посла на Косову.
89. На крају, као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогућ или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЈП, случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 74, при § 70; ЕСЈП, *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, пресуда од 27. новембра 2007. године, § 62).
90. Комисија наглашава да је она већ обавила анализу ефикасности, из члана 2, бројних истрага које је спровео УНМИК у погледу убистава, отмица и нестанака везаних за сукоб на Косову. Комисија је идентификовала уобичајене недостатке у овим истрагама, попут кашњења у погледу уписивања предмета и дугих периода неактивности од почетка и у периоду под правном надлежношћу Комисије; пропуст да

се предузму основни истражни кораци и да се испрати очигледан след истраге; недостатак усклађености међу различитим јединицама полиције УНМИК-а; недостатак редовних и значајних разматрања предмета; недостатак тужилачког надзора и пропуст да се члановима породице достави минимум неопходних информација о статусу истраге (упоредити са случајем *Аслаканова и остали против Русије*, предмет ЕСЈП, цитиран изнад у § 77, при § 123). Комисија такође бележи системске пропусте попут мањкавости система за постављање истражних приоритета и изостанка ваљане предаје предмета. У већини ових случајева, Комисија је установила да истраге нису биле ефикасне у смислу члана 2 и да пропусти УНМИК-а, који су се наставили током периода под надлежношћу Комисије, не могу бити оправдани у светлу потешкоћа са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије.

d) Усаглашеност са чланом 2 у овом предмету

91. Осврћући се на околности из овог предмета, Комисија напомиње да се из истражног списка види да је УНМИК сазнао за отмицу и убиство г. Бранислава Грујића 10. септембра 2001. године, када је полицији УНМИК-а МКЦК доставио списак несталих лица на коме се налазило његово име (видети § 22 изнад).
92. Циљ ове истраге био је да се открије истина о околностима отмице и убиства г. Бранислава Грујића и да се идентификују починиоци и доведу пред лице правде. Да би испунили ове циљеве, они који спроводе истрагу били су дужни да траже, прикупе и сачувају доказни материјал; да идентификују могуће сведоке и узму њихове изјаве; да идентификују починиоца/починиоце и изведу их пред надлежни суд утврђен законом.
93. Комисија подсећа да би ефикасне истражне радње морале да се спроводе брзо и експедитивно, где би надлежни органи предузели све разумне кораке и испратили очигледан след истраге како би осигурали доказе везане за инцидент, укључујући, између осталог, сведочење очевидаца, форензичке доказе итд. Истрага такође мора да обезбеди елемент јавног надзора у довољној мери, као и да у разумној мери буде доступна породици жртве. Закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Штавише, истрага би требало да се повремено преиспита, како би се обезбедило да све доступне информације буду узете у разматрање. Пошто обавеза спровођења истраге није обавеза резултата већ средстава, при оцењивању њене ефикасности треба узети у обзир околности конкретног случаја и практичну реалност истражног рада (видети §§ 74–75 изнад).
94. Комисија напомиње да је, у том погледу, према Годишњем извештају полиције УНМИК-а за 2000. годину, целокупна извршна полицијска власт у области Пећи, укључујући кривичне истраге, била под пуном контролом полиције УНМИК-а од јуна 2000. године. Дакле, одговорност је била на УНМИК-у да обезбеди, *прво*, да се истрага спроводи експедитивно и ефикасно; *друго*, да се сав релевантан истражни материјал предаје органу који преузима одговорност за истрагу (ЕУЛЕКС) и, *треће*, да истражни списи могу да се прате и преузимају уколико дође до потребе за тим у било којој каснијој фази.

95. Имајући у виду први део процедуралне обавезе, односно проналажење посмртних остатака г. Бранислава Грујића, Комисија напомиње да СПГС тврди да је УНМИК испунио захтеве члана 2 ЕКЉП тиме што је УНМИК-ов КНЛСМ предузео радње које су довеле до идентификације посмртних остатака г. Бранислава Грујића (видети §§ 54–55 изнад).
96. Комисија се слаже са тим да је УНМИК предузео радње које су довеле до идентификације посмртних остатака г. Бранислава Грујића и напомиње да је УНМИК вратио његове посмртне остатке породици 1. априла 2005. године. Иако се ово, само по себи, мора сматрати постигнућем, Комисија подсећа да се процедурална обавеза сходно члану 2 није завршила открићем, идентификацијом и накнадном предајом посмртних остатака г. Бранислава Грујића.
97. Комисија такође напомиње изјаву СПГС-а да се „вишегодишњи временски период који је протекао од пријаве инцидента УНМИК-у до идентификације посмртних остатака мора проценити... у односу на кашњење у достављању *анте-мортем* података од стране породице, што је обављено тек јуна 2004. године“ (видети § 60 изнад). Комисија напомиње да је ЈНЛ имао податке за контакт жалиоца и његове мајке, гђе М. Г, у ужој Србији од 9. октобра 2002. (видети § 28 изнад). У том погледу, Комисија подсећа на општу потребу да се узме у обзир посебна рањивост расељених лица у ситуацијама након сукоба (видети изнад § 87). Тако је, према мишљењу Комисије, УНМИК имао обавезу да контактира њих, а не да се они врате на Косово које су напустили из безбедносних разлога, како би покушали да сазнају шта се десило са њиховим сродницима или да помогну у истрази (видети ХРАП, случај *Буљевић*, бр. 146/09, мишљење од 13. децембра 2013, § 100).
98. Комисија се сада осврће на истрагу коју је спровела полиција УНМИК-а у циљу идентификације починилаца и њиховог извођења пред лице правде, што представља други елемент процедуралне обавезе из члана 2 ЕКЉП.
99. Комисија узима у обзир да је у било којој истрази убиства почетна фаза од највећег значаја и да она има две главне намене: одређивање правца истраге и обезбеђивање очувања и прикупљања доказа за евентуалан будући судски поступак (видети став Комисије о сличном питању изражен у предмету X, бр. 326/09 и остали, мишљење од 6. јуна 2013, § 81).
100. У том погледу, Комисија напомиње да је, како је горе утврђено, УНМИК сазнао за отмицу г. Бранислава Грујића 10. септембра 2001. године, када је полиција УНМИК-а добила његово име које се налазило на списку несталих лица који је доставио МКЦК (видети § 22 изнад). Међутим, Комисија напомиње да у спису нису представљени докази да је у то време обављена било која друга истражна активност, осим уписа предмета. Комисија констатује да је октобра 2002. године УНМИК-ова полиција имала неке информације о отмици и нестанку г. Бранислава Грујића, као и име, адресу и број телефона жалиоца и његове мајке, гђе М. Г, и једног другог могућег сведока, гђе Н. Д. (видети § 33 изнад). Међутим, у спису не постоји назнака да их је у

то време ЈНЛ контактирао или уложио напор да их контактира, нити да је полиција УНМИК-а уопште трагала за возилом г. Бранислава Грујића (из кога је он наводно био отет) или да је претресла област близу куће г. Бранислава Грујића како би пронашла било коју другу особу која је можда имала корисне информације. Ово је био очигледан след истраге који, по свему судећи, није испраћен.

101. Комисија напомиње да се из истражног списка види да су прве праве истражне активности спроведене након 20. јула 2004. године, више од годину и по дана након што је ЈНЛ забележио случај, када је, према наводима СПГС-а истрагу „наставио нови истражитељ УНМИК-овог ЈНЛ-а“ (видети § 56 изнад). СПГС напомиње да је „28. јула 2004, ЈНЛ поново контактирао [гђу М. Г.], супругу жртве, али она није била у могућности да достави нове информације и истражне трагове у погледу нестанка свог супруга. Дана 27. септембра 2004. године, УНМИК-ов ЦЈКИ/канцеларија за везу са Интерполом у Приштини послао је меморандум Интерполу Београда... путем кога је затражио да се од очевица [гђе Н. Д.] узме писмена изјава, у сарадњи са Интерполом Црне Горе“ (видети § 57 изнад). Из истражног списка се види да је 25. октобра 2004. године истражитељ полиције УНМИК-а примио транскрипт изјаве сведока поводом истраге коју је дала гђа Н. Д, у којој је између осталог навела име једног од отмичара, г. А. Г. и име преживелог сведока, г. И. Д. (видети § 35 изнад). Међутим, Комисија напомиње да у истражном спису не постоји назнака да су истражитељи ЈИРЗ-а тада покушали да узму изјаву сведока од г. И. Д. или да обаве додатни разговор са гђом Н. Д. или осумњиченим г. А. Г, који су можда сви могли да расветле околности везане за отмицу и убиство г. Бранислава Грујића.
102. У погледу периода под њеном правном надлежношћу, почевши од 23. априла 2005. године, Комисија напомиње да је након тог критичног датума настављен пропуст праћења неопходних истражних радњи, укључујући оне у почетној фази истраге. Следствено томе, нису решени недостаци који су постојали до тог датума. Тако је, у складу са настављеном обавезом спровођења истраге (видети изнад § 77), процена целокупне истраге доведена под период надлежности Комисије.
103. Комисија такође сматра да је полиција УНМИК-а, пошто лица одговорна за злочин нису била идентификована, имала обавезу да користи средства која су јој на располагању како би редовно пратила напредак истраге да би била сигурна да ништа није занемарено и да је сваки нови доказ узет у разматрање, и како би обавестила сроднике о напретку истраге.
104. Комисија напомиње да се из истражног списка види да је полиција УНМИК-а спровела још истражних активности у периоду између 25. фебруара 2007. и 26. августа 2007, које су обухватале израду планова од стране истражитеља у вези са узимањем изјава од г. И. Д, гђе Н. Д. и гђе М. Г. као и са презентацијом фотографија, укључујући фотографије г. А. Г, сведоцима. Такође, из истражног списка се види да је 25. августа 2007. истражитељ УНМИК-овог ЈИРЗ-а отишао у Пећ и направио фотографије области близу које је г. Бранислав Грујић последњи пут био виђен и где је г. И. Д. наводно био мучен (видети § 36 изнад). СПГС наводи да су ови кораци показали да је „УНМИК предузео све разумне кораке како би истражио наводни нестанак и убиство г.

Бранислава Грујића, у складу са чланом 2 ЕКЈП“ (видети § 63 изнад). Комисија се не слаже с тим, пошто није било разумно да истражитељи УНМИК-а чекају до августа 2007, осам година након отмице г. Бранислава Грујића, да би фотографисали место злочина и тражили доказе. Слично томе, Комисија напомиње да, иако су истражитељи УНМИК-а, априла 2007, испланирали да покушају да узму изјаве од г. И. Д, гђе Н. Д. и гђе М. Г. и да им покажу низ фотографија, укључујући фотографије г. А. Г, ови истражни кораци, у ствари, нису били спроведени до прегледа предмета, 20. новембра 2008. (видети § 37 изнад). Комисија са забринутошћу напомиње да се, на основу прегледа предмета, испоставило да је „локација сведока“ у Црној Гори непремостива препрека добијању ових изјава сведока (видети § 37 изнад).

105. Полиција УНМИК-а није предузела ниједну смислену активност у периоду у оквиру временске надлежности Комисије, осим горепоменуте посете истражитеља УНМИК-овог ЈИРЗ-а Пећи, 25. августа 2007, како би фотографисао област близу места где је г. Бранислав Грујић последњи пут био виђен. Очигледан изостанак било какве адекватне реакције полиције УНМИК-а и било какве адекватне радње у каснијим фазама могао је указати починиоцима на то да надлежни органи нису могли, или нису били вољни, да истраже таква кривична дела. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, а нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњивости међу починиоцима злочина и може да доведе до погоршања ситуације. Проблеми са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије, који су размотрени изнад, не оправдавају такву неактивност, било на почетку или касније.
106. Такође, иако је у спису назначено да је случај био пријављен тужиоцу 26. октобра 2006. (видети § 37 изнад), у њему не постоје докази икакве проактивне активности од стране тужиоца у овој истрази. У ствари, Комисија напомиње да је, према наводима из дневника истражитеља, током 2007. године, истражни службеник покушао барем у три наврата да организује именовање међународног тужиоца, али до тога очигледно никада није дошло (видети § 36 изнад). Као што је Комисија већ споменула, правилан тужилачки преглед истражног списка могао је довести до додатних препорука како случај не би остао скоро неактиван током наредних година (видети ХРАП, *Стојковић*, бр. 87/09, мишљење од 14. децембра 2013. године, § 160). Стога, према мишљењу Комисије, преглед истражних списка био је далеко од адекватног.
107. Комисија је свесна чињенице да дужност спровођења истраге није прекршена једноставно због тога што истрага не производи задовољавајући резултат. Ипак, таква истрага мора да се спроведе на озбиљан начин и не сме да буде пука формалност. Комисија сматра да, узимајући у обзир околности из овог предмета, УНМИК није предузео све разумне кораке како би идентификовао починиоце и извео их пред лице правде. У том погледу, Комисија сматра да истрага није била одговарајућа и није била усклађена са захтевима брзине, експедитивности и ефикасности (видети § 76 изнад), као што то налаже члан 2 ЕКЈП.

108. Што се тиче захтева за јавни надзор, Комисија подсећа да члан 2 такође захтева укључивање блиског сродника жртве у истрагу у мери која је неопходна да се заштите његови или њени легитимни интереси.
109. Истражни спис показује да су једини контакти између истражитеља УНМИК-а и чланова породице г. Бранислава Грујића били иницијални контакти које је ЈНЛ остварио са жалиоцем и његовом мајком, гђом М. Г, током 2002. године, ради прикупљања анте-мортем података, и другим члановима породице током 2004. године (видети § 27 изнад), када је КНЛСМ вратио посмртне остатке г. Бранислава Грујића жалиоцу, априла 2005. године (видети § 23 изнад). ЈИРЗ је такође контактирао жалиоца телефоном 2007. године, у покушају да испланира одлазак у Црну Гору како би обавио разговор са њим (видети § 58 изнад). У спису није документован ниједан други контакт, између осталог ни одлазак у Црну Гору у покушају да се узму изјаве од жалиоца и гђе М. Г. (видети § 104 изнад) или обавештавање жалиоца и његове породице о статусу истраге. Комисија дакле сматра да истрага уопште није била отворена за јавни надзор, како то налаже члан 2 ЕКЈП.
110. У светлу горе описаних мана и недостатака у истрази, Комисија сматра да случај г. Бранислава Грујића, као и други случајеви убистава, отмица и нестанака који су претходно размотрени, заправо указују на образац површних и непродуктивних истрага које је полиција УНМИК-а спроводила у вези са убиствима и нестанцима на Косову (видети § 90 изнад; упоредити са КЈП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, наведен изнад у § 86, при § 11.4 и ЕСЈП, *Аслаканова и остали против Русије*, наведен изнад у § 77, при § 123; видети такође ХРАП, *Булатовић*, наведен изнад у § 67, при §§ 85 и 101).
111. Комисија стога закључује да УНМИК није спровео ефикасну истрагу отмице и убиства г. Бранислава Грујића. У складу с тим, постојало је кршење процедуралног аспекта члана 2 ЕКЈП.

V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

112. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.
113. Комисија напомиње да принудни нестанци и самовољне егзекуције представљају озбиљна кршења људских права која се морају истражити и судски процесуирати под било каквим околностима. Комисија такође напомиње да је УНМИК, као територијална управа на Косову од 1999. године до 2008. године, имао примарну одговорност да ефикасно истражи и кривично гони лица одговорна за убиства, отмице и нестанке у околностима опасним по живот. Његов пропуст да то учини представља даље озбиљно кршење права жртвава и њихових сродника, поготово права на утврђивање чињеница.

114. Комисија истиче забринутост СПГС-а да су неадекватна средства, поготово на почетку УНМИК-ове мисије, довела до тога да испуњавање УНМИК-ових обавеза у погледу људских права буде тешко достижно.
115. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија напоменула горе у тексту (видети § 17), одговорност УНМИК-а која се тиче спровођења правде на Косову завршила се 9. децембра 2008. године. УНМИК стога није више у позицији да предузима мере које ће имати директан утицај на истраге које су још увек на чекању пред ЕУЛЕКС-ом или локалним властима. Такође, након једностраног проглашења независности од стране Привремених институција самоуправе Косова 17. фебруара 2008. године и касније, ступањем на снагу косовског устава 15. јуна 2008. године, УНМИК је престао да обавља извршне функције на Косову и та чињеница је ограничила његову могућност да пружи пуну и ефикасну репарацију за извршену повреду права, како је то прописано утврђеним начелима међународног права о људским правима.
116. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

У погледу жалиоца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у вези са ситуацијама ограничене надлежности државе (видети ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, *ЕКЉП*, 2004-VII, § 333; ЕСЉП, *Ал-Садун и Муфди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171; ЕСЉП [ВВ], *Катан и остали против Молдавије и Русије*, бр. 43370/04, 8252/05 и 18454/06, пресуда од 19. октобра 2012, § 109), мора тежити томе да, уз сва дипломатска средства која су му доступна у односу на надлежне косовске органе, добије уверавања да ће истраге које се односе на случај који се овом приликом разматра бити настављене у складу са захтевима ефикасне истраге предвиђеним чланом 2, да ће се утврдити околности везане за отмицу и убиство г. Бранислава Грујића и да ће починиоци бити изведени пред лице правде. Жалилац и/или други блиски сродници треба да буду обавештени о том поступку и да добију увид у релевантну документацију, уколико је потребно;
- Јавно призна, између осталог и путем медија, у разумном року, одговорност у вези са пропустом УНМИК-а да адекватно истражи отмицу и убиство г. Бранислава Грујића и јавно се извини жалиоцу и његовој породици у вези са тим;
- Предузме одговарајуће кораке за исплату адекватне надокнаде жалиоцу за моралну штету коју је претрпео због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу.

Комисија такође сматра да је прикладно да УНМИК:

- У складу са Резолуцијом Генералне скупштине УН-а о „основним начелима и смерницама у вези са правом на правни лек и репарацију за жртве грубог кршења међународног права које се тиче људских права и озбиљног кршења међународног хуманитарног права“ (A/Res/60/147, 21. март 2006. године), предузме одговарајуће кораке, путем других институција повезаних са УН-ом које раде на Косову, домаћих органа и невладиних организација, ради остваривања потпуног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, компензацију, рехабилитацију, сатисфакцију и гаранцију да се тако нешто неће поновити, за жртве из свих заједница које су претрпеле озбиљне повреде људских права током и након сукоба на Косову;

- Предузме одговарајуће кораке код надлежних органа Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући и ситуације када обављају административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање;

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;

2. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:

- а. ТРАЖИ ОД НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ ОСИГУРАЛИ ДА СЕ КРИВИЧНА ИСТРАГА У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ И УБИСТВОМ Г. БРАНИСЛАВА ГРУЈИЋА НАСТАВИ У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 2 ЕКЉП И ДА ПОЧИНИОЦИ БУДУ ИЗВЕДЕНИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ;**
- б. ЈАВНО ПРИЗНА, ИЗМЕЂУ ОСТАЛОГ И ПУТЕМ МЕДИЈА, ОДГОВОРНОСТ ЗА СВОЈ ПРОПУСТ ДА СПРОВЕДЕ ЕФИКАСНУ ИСТРАГУ У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ И УБИСТВОМ Г. БРАНИСЛАВА ГРУЈИЋА И ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ЖАЛИОЦУ;**

- c. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА ИСПЛАТУ ОДГОВАРАЈУЋЕ НАДОКНАДЕ ЖАЛИОЦУ ЗА ПРЕТРПЉЕНУ МОРАЛНУ ШТЕТУ У ВЕЗИ СА УСТАНОВЉЕНИМ ПОВРЕДАМА ЧЛАНА 2 ЕКЉП;
- d. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ОСТВАРИВАЊУ ПОТПУНОГ И СВЕОБУХВАТНОГ ПРОГРАМА РЕПАРАЦИЈЕ;
- e. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ У УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА КАО ГАРАНЦИЈУ ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;
- f. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.

Андреј Антонов
Извршни службеник

Марек Новицки
Председавајући

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

ЦЖКИ – Централна јединица за кривичну истрагу
СГПП – Међународни споразум о грађанским и политичким правима
ОП – Одељење правде
ОЈТ – Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ – Савезна Република Југославија
БЈРМ – Бивша југословенска република Македонија
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
КЉП – Комитет за људска права Уједињених нација
ГШ – Главни штаб
ИАСЉП – Интерамерички суд за људска права
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
МКТЈ – Међународни кривични трибунал за бившу Југославију
КФОР – Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)
ОВК – Ослободилачка војска Косова
МоР – Меморандум о разумевању
ЈНЛ – Јединица за нестала лица
НАТО – Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу
РИЈ – Регионална истражна јединица
СИЈ – Специјална истражна јединица безбедности УНМИК-а
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
УН – Уједињене нације
УНХЦР – Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК – Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову
КПИЖ – Комисија за проналажење и идентификацију жртава
ЈИРЗ – Јединица за истрагу ратних злочина